tussen Duin & Dijk

Natuur in Noord-Holland. Jaargang 1 1 2002

BOEKEN EN RAPPORTEN over

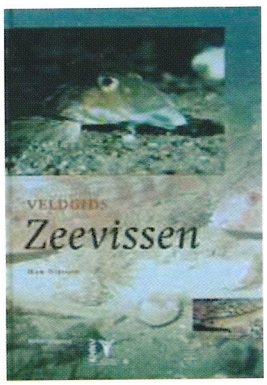

Gids voor zeevissen

Bij de KNNV Uitgeverij verscheen onlangs alweer de 14e veldgids. Dit keer over zeevissen. Maar liefst 130 uit de Nederlandse wateren bekende zeevissen worden behandeld. De beschrijvingen zijn kort. De meeste tekst wordt gebruikt om de vissen te beschrijven, maar daarbij wordt soms ook kort aandacht besteed aan gedrag en voedselkeuze. Uniek aan deze gids is dat van de meeste soorten een foto is opgenomen, zodat beter te zien is hoe het dier er in levende lijve uit ziet. De meeste foto's zijn gemaakt in aquaria, terwijl een aantal in het veld genomen lijkt te zijn. Voor de vissen die op de onderzoekstafel gefotografeerd zijn is de uitdrukking 'in levende lijve' misschien wat overdreven, maar dat zijn evengoed duidelijke foto's. In de vorige versies van de zeevissengidsen (ook bij de knnv verschenen) moesten we het nog doen moet soms heel vage pentekeningetjes en ook in andere vissengidsen worden vooral tekeningen gebruikt, die zelden het niveau hebben van wat we in bijvoorbeeld vogelgidsen gewend zijn. Om gevangen vissen te determineren is een overzichtelijke en goed geïllustreerde sleutel tot de families opgenomen, terwijl bij de families korte sleutels tot de soorten zijn te vinden.
Uiteraard is de gids niet volmaakt. Volmaakte gidsen bestaan niet en een gids die een nieuwe weg in slaat kan vaak nog op veel punten verbeterd worden. Gebreken komen echter het duidelijkst naar voren door het gebruik en deze gids in zakformaat verdient het om gebruikt te worden (KLK)

Veldgids Zeevissen door Han Nijssen. KNNV Uitgeverij VG 14, 184 blz. gebonden, formaat 12,5 x 21 cm staand, ISBN 90 5011 139 4. Prijs EUR 24,50 (voor leden van de knnv EUR 21,50). Verkrijgbaar in de boekhandel.

Moerasvogelbeheer uit de doeken gedaan

Vooruitlopend op het beschermingsplan voor moerassen, heeft Landschapsbeheer Noord-Holland een handzaam boekje uitgegeven over het beheer van moerasvogels. Het is bedoeld voor iedereen die via beleid en uitvoering te maken heeft met de inrichting en het beheer van water, oevers en moerassen. Nederland is als delta een belangrijk land van moerasvogels. De kwaliteit van de moerassen laat echter te wensen over. De achteruitgang van een groot aantal moerasvogels is daar het gevolg van. Oorzaken zijn onder andere het ontbreken van natuurlijke dynamiek, de inlaat van gebiedsvreemd water, het niet toestaan van verlanding en het wegvallen van het beheer. Bij de aangedragen oplossingen valt op dat als je werkelijk kwaliteit wilt bereiken, ingrijpende maatregelen nodig zijn. Zoals het invoeren van natuurlijke waterpeilen, het toestaan van overstromingen en de zee meer invloed geven. Dat zijn ingrepen die op korte termijn niet te verwachten zijn. Daarom heeft de auteur, Reindert Leguit, vooral gekozen voor een pragmatische aanpak, door te laten zien wat de beheerders op dit moment kunnen doen. Het instandhouden van open moerassen staat daarbij voorop. Maaibeheer is daarvoor belangrijk. Voor vogels is het echter van belang om jaarlijks een zo groot mogelijk oppervlakte overstaand riet te behouden door cyclisch te maaien (drie- tot tienjarige cyclus). Daarnaast zijn er allerlei mogelijkheden om aan de kwaliteit te werken door bijvoorbeeld het afplaggen en vergraven van rietlanden waardoor verlandingsproces opnieuw wordt gestart of het water in het gebied zolang mogelijk vast te houden. Belangrijk is dat de beheerder per (deel)gebied de potenties en doelstellingen helder op de kaart te zet. Tot slot worden voor een aantal specifieke soorten vogels extra maatregelen genoemd. Alhoewel de nadruk vooral op moerasvogels ligt ontbreekt geen hoofdstuk over vegetatiebeheer. Wat wel ontbreekt in het boekje is de financiële kant, dat vaak een knelpunt vormt. Het beheer van moerassen is meestal actief beheer en kost geld. De subsidiemogelijkheden zijn beperkt en zeker waar het gaat om kleine rietpercelen is het beheer vaak kostbaar. Bovendien is vaak een van de voorwaarden van het gesubsidieerde beheer dat het rietperceel geheel wordt gemaaid!
Een 'successtory' is het Wormer- en Jisperveld. Hier maait Natuurmonumenten vanaf 1990 de rietlanden meer cyclisch. Het aantal Rietzangers is hier toegenomen van 160 in 1990 tot 500 in 2000 en in die periode nam het aantal Roerdompen toe van nul tot tien. Een beter pleidooi voor cyclische maaien is er niet. Al met al is deze fraaie uitgave een must voor iedereen die zich met moerassen bezighoudt. (FV)

Beheer voor moerasvogels, en de overige fauna en flora van moerassen door Reindert Leguijt, Landschapsbeheer Noord-Holland. Te bestellen door € 7,50 over te maken op gironummer 2635373 van Landschapsbeheer Noord-Holland te Haarlem. (Voorraad is beperkt).

Atlas van aandachtssoorten

Het Natuurbeleidsplan stamt van ruim tien jaren geleden. Doelstelling was onder meer het creëren van een netwerk van natuurgebieden voor planten en dieren. Hoewel dat ook in Noord Holland aantoonbare resultaten heeft opgeleverd, is tegelijk duidelijk geworden dat niet alle bedreigde soorten ervan profiteren. Behalve deze op gebieden toegespitste maatregelen, is behoefte aan een soortgerichte aanpak. De Provincie Noord-Holland heeft nu een 'Atlas van aandachtsoorten' samengesteld, met informatie over bedreigde soorten en mogelijke maatregelen om ze te behouden. De Atlas geeft hiermee

een aanzet tot het maken van keuzes over de besteding van subsidies, vooruitlopend op de te maken soortbeschermingsplannen. Er is overleg gevoerd met vertegenwoordigers van natuurbeschermingsorganisaties, vrijwilligersgroepen, vogelwerkgroepen en andere 'groene' verenigingen.
Verreweg de meeste aandachtssoorten zijn vogels. Er worden 45 vogelsoorten genoemd, naast zeven zoogdieren, drie reptielen, twee amfibieën, één vissensoort (de Europese Meerval) en zeven insecten, uitsluitend vlinders en libellen. Die stiefmoederlijke bedeling hangt ongetwijfeld samen met de geringere kennis van andere diersoorten dan vogels. De Atlas vormt in die zin tegelijk een aansporing om gegevens te verzamelen over minder aaibare en zichtbare soorten die worden bedreigd en niet in de Atlas worden vermeld.
Het is moeilijk om de bedreigingen onder een algemene noemer te brengen. Ze zijn zeer verschillend van aard, zoals verruiging of verdwijnen van rietgebieden (bijv. Baardmannetje, Grote Karekiet, Roerdomp), verstoring of verdwijnen van nestplaatsen (bijv. zwaluwen, Gierzwaluw, IJsvogel, Kerkuil), verstoring door recreanten (bijv. Bontbekplevier, Geoorde Fuut), dichtgroeien door successie (plevieren, Noordse Stern, Visdief) eutrofiëring van binnenwateren (Dodaars), gemechaniseerde schelpvisserij (Eidereend), het verdwijnen van vochtig, extensief beheerd grasland (bijv. Kemphaan, Watersnip, Slobeend, Zomertaling – de Grutto ontbreekt in de Atlas!), natuurlijke oorzaken als het wegspoelen door voorjaarsstormen (Kluut, Noordse Stern), predatie (Lepelaar, Torenvalk, Wulp), vergrassing van het duin (Tapuit, Roodborsttapuit, Paapje, Torenvalk) of een afnemend voedselaanbod.
De Atlas kan een uitgangspunt vormen voor een gezamenlijke financiële inspanning van overheden en de inzet van natuurbeschermingsorganisaties en particulieren (werkgroepen). Dat is natuurlijk een kwestie van veel geld en lange adem. Het aardige is, dat bij sommige soorten met relatief geringe financiële middelen al veel kan worden bereikt. Zo kan bijvoorbeeld een betere erfinrichting en het bieden van betere nestgelegenheid op ons open platteland, op korte termijn een gunstigeffect hebben op soorten als Boerenzwaluw, Huiszwaluw, Gierzwaluw, Steenuil en Kerkuil. Informatie en voorlichting aan de gewone burger, die duidelijk meer natuurgericht is dan vroeger, is daarbij een belangrijke voorwaarde. (PZ)

Atlas van aandachtssoorten. Intern onderzoeksrapport, Provincie Noord-Holland, afdeling Onderzoek. Haarlem.

tussen Duin & Dijk

Aanmeldingsbon abonnee

Naam: .....

Adres: .....

Postcode: .....

Woonplaats: .....

Versturen naar (postzegel niet nodig): Landschapsbeheer Noord-Holland
t.a.v. Abonneeadministratie Tussen Duin & Dijk
Antwoordnummer 401
2060 VD Overveen

Het abonnementsgeld (à € 12,50 per jaar) kunt u overmaken op giro 2635373
t.n.v. Landschapsbeheer Noord-Holland o.v.v. abonnement tussen Dijk & Duin.

U kunt ook een kopie van deze bon, een briefje of een e-mail met uw gegevens sturen.
E-mail: landschapsbeheer@lbnh.nl